

Ben XINJIANG'dan Geldim II Ben Nereden Geldim

Kurbancan Samet

Çin'deki etnik ilişkilerin bugününe ve geleceğine dair bir kitap.

Neyin doğru neyin yanlış olduğunun ve ne yapılması gerektiğinin nihayetsiz sorgusuna bir yolculuk.

Ben Xinjiang'dan Geldim II: Ben Nereden Geldim

Korhan Samet

Yeni Dünya Yayınevi

Birinci Baskı 2017

Yazar: Kurbancan Samet

Çinceden Çevirenler: Turdi Mettursun, Minever Ehmet

Redaktörler: Muhämmetrehim Sayit, Cem Aygün

Editör: Li Shasha

Kapak Tasarımı: Wei Fangfang

Telif hakkı: Yeni Dünya Yayınevi, Beijing, Çin

Bütün hakları mahfuzdur. Bu kitabın hiçbir bölümü yayımcının yazılı izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılmaz.

ISBN 978-7-5104-6145-3

Yayımlayan: Yeni Dünya Yayınevi (New World Press)

Baiwanzhuang Caddesi, No: 24, Xicheng-Beijing, Çin (Posta Kodu:100037)

Dağıtım: Yeni Dünya Yayınevi (New World Press)

Baiwanzhuang Caddesi, No: 24, Xicheng-Beijing, Çin (Posta Kodu:100037)

Tel: 86-10-68995968

Faks: 86-10-6898705

Websitesi: <http://www.nwp.cn>

<http://www.nwp.com.cn>

E.posta: nwpcd@sina.com

Çin Halk Cumhuriyeti'nde basılmıştır

Önsözler

Wang Meng: Biz kaderin ve devrin buluştuğu bir birliğiz, aynı his ve aynı ölkölere sahibiz, mutluluğa uzanan aynı yolda yürümekteyiz.

Mutluluk ve Aydınlığa Doğru

Wang Meng

Kurbancan'ın "Ben Xinjiang'dan Geldim" adlı kitabı, büyük bir başarıyla yoğun ilgi uyandırdı. Hiç beklenmedik şekilde o ve arkadaşları dört yıl tüm sabır, gayret ve yetenekleriyle çalıştılar, büyük emek sarf ettiler. Çin Halk Siyasi Danışma Konferansı dâhil birçok tarafın desteğiyle altı bölümden oluşan televizyon belgeselini tamamladılar. Bu bize şunu anlatıyor: Sıradan ve başarılı olan çeşitli milliyetlerden pek çok Xinjianglı (Şinciang), daha iyi bir gelecek için ülkemizin her yerine gidip iş kuruyor, yerleşiyorlar. Hızla gelişen ve modernleşen bu "hızlı tren"e binerek ülkemizde herkesin halinin vaktinin yerinde olduğu ideal bir toplum yaratma "marşı"nın yazarları oluyorlar. Çin hikâyelerinin yeni kahramanları, tarih yaratacak önderlerden oluyorlar. Azim, mücadele, başarı ve deneyimleriyle zamanımızın kahramanlarından oluyorlar.

Ben bu işe destek veriyorum. Xinjiang'dan gelen bu insanların hikâyelerini seviyorum. Xinjiang'ı ve oradaki her milliyetten insanı çok seviyorum. Xinjiang'da yaşamakta olan her milliyetten kardeşlerimizi savunuyorum. Kötü ve çılgınca tuzaklara düşebileceğimiz bu devirde, ihtiyacımız olan şey ise biraz aydınlık, biraz sevgi, biraz da mutlu ve mesut bir hayata doğru ilerlemenin belirtileridir.

Kurbancan bir yandan göze çarpıcı azimle çalışıyor, diğer yandan da düşünüyor, ilerliyor, tırmanıyor. O hiçbir zaman "sadece Xinjiang'ı söylemek"le yetinmiyor. Onun istediği bundan daha ileri gitmektir. Onun belgesel filminde diğerlerinden farklı olan bir çeşit tazelik ve doğallık vardır. Bu belgeselde Kurbancan'ın bize anlatmak istediği,

insan tabiatına olan güven ve umuttur. Bize sıradan ve özel olmayı, göze çarpıcı ve nasıl daha da çarpıcı olunabileceğini, zorlukların üstesinden nasıl gelinebileceğini, fark ve özdeşliği, kendiniz ve çevrenizdeki o harika yaşamı anlatmak istiyor.

Kurbancan'ın belgesel filmi temel alınarak bu "Ben Xinjiang'dan Geldim II: Ben Nereden Geldim" adlı kitap ortaya çıktı. O Xinjiang'ın tanığıdır, Çin'in tanığıdır, sevincin tanığıdır, çalışmanın, öğrenmenin, yaratmanın ve aydınlığın tanığıdır.

Kurbancan, belgesel filminde sadece milliyet açısından hassas sinirlere dokunmak istemediğini anlatıyor. "Ben nereden geldim", "ben hangi milliyettenim" sorularına coğrafik etnoloji açısından bakarak cevap vermenin gerçekte hiç önemi olmadığını vurguluyor. Nereden gelmiş olursa olsun, herkes babaları ve annelerinin sevgisi ve özlemlerinin; çocukluktaki masumiyet ve yaramazlıklarının; cahillik, nezihlik, yetersizlik ve garipliklerinin; doğal iyilik ve hedeflerin içinden çıkıp geliyorlar. Dolayısıyla daha çok gayret göstermeli, yabancılik duygularını yenmeli, başkalarının kuşkulu bakışlarına hazır olmalısın. Bazen yanlış anlaşılma ve şaşırımlar görülebilir, ama bunu yavaş yavaş düzeltebilir ve iyileştirebilirsin. Yaşamak zor, mücadele kolay değildir. En iyisi, her işte sadece kendi gücüne dayanarak daha da gayretle çalışmaktır. Öğrenmek zorundasın; becerini arttırmalı, akıllı ve bilgili olmalı, birlik ve dostluk kurmalısın. Zahmet çektiğinde akılcı ve sabırlı olmalı, gülümseyebilmeli, dışını sıkıp sebatlı, cesur, zeki ve uyumlu olmalısın. Özellikle aşırılıktan sakınman gerekiyor.

Ardı ardına gelen hikâyeler aracılığıyla Kurbancan bize insanların arzularının gerçekte çok basit ve birbirine çok benzediğini anlatıyor. Hepimiz mutlu, mesut, hali vakti yerinde bir hayata ve şöhrete gereksinim duyarız. Başarıya ulaşmalı, aileni kendin için daha ahenkli, görkemli yapmalısın. Yaşadığın mahallen ve iş yerindekilerin sevgisini kazanmalı, keyifli ve gayretli gerçek bir Çin vatandaşı olabilmelisin...

O, elde etmeye çalıştığının hassaslık değil de basitlik olduğunu, çünkü basit olunca yakınlık kurulabileceğini söylüyor. Güzel! O yeni zirveye tırmanıyor. Onun tırmandığı yolda bıraktığı izlere dikkat ediyorum. O, gerçek anlamda sıradan ve ılımlı, özellikle

kendi tırmandığı yola odaklanan harika insanları kayıt etmiş. Bu bakımdan onu tebrik ediyorum. Onların muhteşemliği, devirin muhteşemliğidir, Çin'in muhteşemliğidir.

Canlılık güvence kazandırır, güvence doğal olarak aşırılık ve dar düşüncelerden uzaktır; etnik, bölgesel ve dinsel yabancılaştırmalardan uzaktır. O insanlarda, diğerlerini reddetme içgüdüğü yaratmaz. Sen ile ben ayrılmaz bir gövdeyiz, gönlü geniş olanın dünyası da geniş ve güzel olacaktır.

Ben nereden geldim? Xinjiang'dan ya da başka bir yerden gelmiş olsak da hepimiz aynıyız. Biz kaderin ve devrin buluşturduğu bir birliğiz, aynı his ve aynı ülkelere sahibiz, mutluluğa uzanan aynı yolda yürümekteyiz.

Bai Yansong: Bu bir hakikattir. Yaşadıkları acı ve tatlı, yaşamdaki ufak tefek zorluklar, ortak hatıralar ve beraber geçirdiğimiz zamanlar... Aslında bunlar tam manasıyla birbiriyle iyi geçinmenin ortak noktasıdır.

Yaşamlarımızdan Geldik

Bai Yansong

1

İki yıl evvel hiç beklemediğim halde daha önce hiç karşılaşmadığım Kurbancan adlı bir delikanlıdan kısa mesaj aldım. “Ben Xinjiang’dan Geldim” adlı yeni kitabı için bir tavsiye mektubu istiyordu.

Çalışmalarından haberdardım, ama o aralar onun işleri sonrasındakiler gibi büyük ses getirememişti. Hemen yanıt verdim, ama ardından derin düşüncelere daldım.

Ben İç Moğolistan’dan gelen bir Moğol’um. Onunla durumlarımız farklı olsa da Kurbancan’ın cesaretini ve yapmakta olduğu işlerinin önemini anlıyor, saygıyla takdir ediyordum. O nedenle hemen söz vermiştim.

Ama bu işler neyi değiştirebilecek? Neyi değiştirmeli? Çeşitli yerlerden gelen insanlar “Ben Xinjiang’dan Geldim”i daha anlayışlı karşılayabilir mi? Bir cevap bulamadım. Bu yüzden düşüncelere dalmıştım.

Birkaç gün sonra mesajla Kurbancan’a şöyle bir tavsiye mektubu gönderdim:

“Haberlere baktığımızda Xinjiang çok uzak ve yabancı geliyor, ama bu kitapta Xinjiang çok yakın ve sıcak geliyor. Bu fotoğraf ve yazılardakiler, başkaları değil, ta kendimiziz. Bu hikâyeler neyi değiştirebilecek bilemiyorum, ama bu hikâyelerin şu an gözümüzün önünde gerçekleşiyor olması değişimin kendisidir.”

Kitap basıldıktan sonra Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi Parti Komitesi sekreteri Zhang Chunxian'e hediye olarak bir adet gönderdim. Üniversitedeki Xinjianglı üç sınıf arkadaşımın her birine birer tane hediye ettim. Sonraları bu kitabın yayınlanmasının, pek çok şeyi değişime uğrattığını gördüm. O zaman Kurbancan'ın yeni bir yaşama başladığını tahmin ettim. Onun bu çalışmayı seçmesiyle birlikte, insanı çok çeşitli duygulara sürükleyen, o kadar yoğunlaşan olaylar da onu seçmiştir. Onun başka seçeneği yoktu, daha önceki yaşamında geçirdiği olaylar galiba tümüyle onun bu çalışması için hazırlıktı.

Onu az kalsın düşecekmiş hale getiren nefes kesici duraksamalar, babasıyla beraber yeşim taşı satarak geçirdikleri, fotoğraf makinesi ve kamera zevkinin başladığı o vakitler, usta ve üstadının onu eğitmesi ve onun yolunu açması, yüzünün görünüşünün ona getirdiği sıkıntılar, hor görülmeler ve üzülmeler, soğuk derin dağ ormanında yaban hayvanlarıyla göz göze gelmeler...

İşte her olay bir miktar güce dönüşerek sonunda Kurbancan'ı yeni bir depar çizgisine getirmiştir. "Gazaptan şair yetişir" diyorlar, ya eğer üstüne üzüntüler, hüznler, sevgi ve sorumluluklar eklenirse, onun gibi yönetmen ve iyi bir yazar da yetişir. Galiba şu anda Kurbancan geçmişindeki her şeyle uzlaşmayı tamamlamıştır, çünkü tüm dikkatiniz başkaları üzerinde yoğunlaştığında gönlünüz genişleyecek, kalbiniz ferahlayacaktır.

Unutmamalı ki Kurbancan'ın bu "Ben Xinjiang'dan Geldim II: Ben Nereden Geldim" adlı kitabında yirmi üç şahsiyet vardır. Kitaptaki kahraman sayısı az olsa da hikâyeleri uzundur.

3

Aslında, “Ben Xinjiang’dan Geldim” için yazdığım tavsiye mektubu, “Ben Xinjiang’dan Geldim II: Ben Nereden Geldim” adlı kitap için de uyuyordu, belki daha uygundu.

“Ben Xinjiang’dan Geldim”de örnek şahsiyetler kısaca tanıtılırken, “Ben Xinjiang’dan Geldim II: Ben Nereden Geldim” kitabındaki kahramanların hikâyelerini derin kazılmış tek tek kuyulara veya daha geniş 22 nehre benzetebiliriz, yani hikâyeler ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Daha çok ayrıntı ve yankı içermektedir. Yaşam kolay değil, onda rüyalar ve mücadeleler, acılar ve iç çekmeler, yine arada sırada oluşan çılgın sevinçler ve daha da çok sessiz günler vardır. Tabii ki, nasıl günler geçirmişse geçirmiş, bunlar sonuçta yine devamlı ilerlemekte olan sırtı dönük gölgeler haline gelmiştir. Şimdi kolayca farkına varabileceksin ki, genelde onların bizden hiç farkı yoktur. Hatta “onlar” kelimesi yanlıştır, onlar ta kendimizdir.

Bu bir hakikattir. Yaşadıkları acı ve tatlı, yaşamdaki ufak tefek zorluklar, ortak hatıralar ve beraber geçirdiğimiz zamanlar... Aslında bunlar tam manasıyla birbiriyle iyi geçinmenin ortak noktasıdır. Bunlar varken Kaf dağında olanlar bile uzak değildir, bunların yerine başka kelime ve cümleler kullanılırsa yan yana olsalar bile birbirini göremezler. Kurbanca bu yaşamları ısrarla kayda aldı ve tam o ortak noktalardan yararlanarak aradaki görünmez duvarı yıktı. Duvar görünmez olsa da küçücük bir dikkatsizlikte hemen yükselir ve kalınlaşır. Kurbanca iyi ki duvarı yıkacak bir alet buldu. Ya biz... ?

Nefret etmek kolay, sevmekse zordur. Sevmek kolay olduğunda bile anlaşmak zordur.

İki kişi arasındaki ilişki böyleyken bir sürü insanın arası nasıl olacak?

Birkaç sene önce Xinjiang'dan yeni dönmüş olan Çin Milliyet İşleri Komitesi müdürü Yang Jing ile röportaj yaptım. Hangi soruma yanıt veriyordu unuttum, bu Moğol erkeği konuşma sırasında aniden heyecanlanıp “Milliyetlerin birliği sanki nefes gibidir, bazen hiç farkında olmayabilirsin, ama birden yok olursa...” sözünü bitirmeden gözlerinden yaşlar dökülmeye başlamıştı. Bir süre ikimiz de sessiz kaldık, sanki nefesimizi dinliyorduk.

Gerçi filmin bu gözyaşı yüklü görüntüsü, daha sonra onun isteğiyle programda kullanılmadı, ama bu cümle, gerçekten bugüne dek duyduğum en özel sözlerden biriydi.

Bozkırdan geldiğim için bu sözlerin anlamını çok iyi biliyordum.

Kurbanca da bozkırdan geldi ve pek çok olay yaşadı. Bu sözlerin anlamını o benden daha iyi anlar tabii. Herkes olaylar için gözyaşı akıttı, ama insanlar bu gözyaşlarının sadece başlangıç olduğunu, bazı şeyleri değiştirmek için daha çok anlayış ve birliktelik gerektiğini biliyorlar. Birlikte yaşamanın zor yanıysa yüreğinin içindekileri anlatmak ve anlaşmak için sık sık kendi yaşamlarını ortaya koymak gerekliliğidir.

“Ben Xinjiang'dan Geldim II: Ben Nereden Geldim?” ise ciddi bir sorudur, ama Kurbanca'nın istediği muhtemelen bu soruya cevap aramak değil, bunun cevabını bize belirtmektir: Biz hepimiz yaşamımızdan geldik.

5

Tam da bunları yazdıktan beş gün sonra üniversitede aynı sınıfta okuduğum Xinjianglı arkadaşımızın davetiyle toplanacağız. Xinjiang üzümlerinin şarabını içeceğiz; tavuk haşlama, kuzu şiş kebabı ve nan yiyeceğiz. Buluşma yeriye Pekin'deki Xinjiang temsilciliği. Yazarken bile acıktığımı farkettim, beni etkileyen sadece lezzetli yemekler değil elbette, bilhassa yemeğin arkasındaki insanlardır.

Evet, bir süredir görüşmedik, artık bol bol sohbet etmemiz gerekiyor.

Ma Rong: Bu Xinjianglılar, başkaları gibi hedefleri olan, yetenekli, iyi kalpli, pozitif ve sıradan insanlardır. Hepsi ülkenin pek çok yerinde farklı mesleklerde çalışmakta, mücadele vermekteler.

Ben Nereden Geldim?

Ma Rong

(Pekin Üniversitesi profesörü, doktora danışmanı)

Kurbancan "Ben Xinjiang'dan Geldim II: Ben Nereden Geldim" adında yeni bir kitap hazırlayıp bunun için benden de bir yazı istedi. Onun 2014'te yayınlandığı "Ben Xinjiang'dan Geldim" adlı kitabı ülke içi ve dışında çok yankı uyandırmıştı. O kitabında Xinjiang'dan gelmiş farklı etnik gruplardan bir bölük kişinin gündelik canlı yaşamları ve meslek çalışmalarını okuyucuların önüne koymuştu. Bu Xinjianglılar, başkaları gibi hedefleri olan, yetenekli, iyi kalpli, pozitif ve sıradan insanlardır. Hepsisi ülkenin pek çok yerinde farklı mesleklerde çalışmakta, mücadele vermekteler.

Kurbancan için ne yazmalıyım? Onun kitabına değer biçmeye çalışmanın gereği yok. Ama "Ben Nereden Geldim?" başlıklı bu konu, benim aklıma bir soru getirdi. Ben de nereden geldim? Nerenin hatırasını sık sık yâd ediyorum? Nereli kişiler, "yurt özlemi" ve "hemşehrilik" hislerimi canlandırabilir, açıklanması ve anlatılması zor olan, ama gönlümü oyalayıp duran çeşitli duygularımı uyandırabilir?

Ben nereden geldim? Shenyang'da doğup Pekin'de büyüdüm. "Kırsala gönderilip"¹ bozkıra yerleştirildim. Amerika'da okuyup ülkeme döndükten bu yana otuz senedir Pekin'de hocalık yapıyorum. Pekin bana en tanıdık gelen şehir olmalıydı, ama burası

1 Okumuş gençlerin yeniden eğitim için kırsal bölgelere gönderilmesi.

gerçekten çok büyük ve sağa sola koşuşturan milyonlarca insanın hepsi ülkemizin dört bir bucağından gelmiş²tir. Biraz yüksek bir iç bağlılığı işaret eden “Pekinli” kavramını hiç de düşünemiyorum. Pekin dendiğinde sözü edilen o “yurt özlemi” duygusunu çok zor hissedebilirim. Dolayısıyla başkalarıyla konuştuğumda hiçbir zaman “biz Pekinliler” kelimesini kullanmam. Ama geçmişte kalan, “kırsala gönderilme” zamanlarındaki yaşamım söz konusu olduğunda çok doğal biçimde “bizim grup” diyerek konuşuyorum. Doğu Ujimqin sancağı³ bozkırında Huriçiğe grubunu hatırladığımda gruptaki çobanların o canlı çehreleri, gülümsemeleri ve davranışları şu an bile tekrar gözümün önünde canlanıyor. Bozkırda geçirdiğim yaşamdan her bahsedişimde oradan ayrılmamın üzerinden kaç on sene geçmesine karşın “bizim grup” dediğim için eşim benimle hep alay ediyor. Evet, ben orada sadece beş yıl yaşadım, ama bu zaman dilimi, okuldan çıkıp sosyal ortamda geçirdiğim ilk beş yılımdı. 18’den 23 yaşına kadar yaşam, sanırım herkesin ömrünün sonuna kadar unutamayacağı bir dönemdir.

Biz Pekin’den gelen öğrenciler, annelerimiz ve babalarımızdan ve alıştığımız şehir yaşamından ayrılarak bu uçsuz bucaksız bozkıra gelmiştik. Moğol çobanlar misafirperverlikleriyle bizi içeri aldılar. Bizi kendi çocukları gibi görerek bozkırda nasıl hayat geçireceğimizi tek tek öğrettiler. At binip hayvan otlatmayı, Moğol çadırı kurmayı, göç etmeyi, tezek toplamayı, su taşımayı, hayvan kırmayı öğrettiler. Moğol çadırları arasında en yakın olanı birkaç kilometrededir. Grubumuzun otağının bir ucundan diğer ucuna ata binerek ancak bir günde gidilebilirdi. Bu gibi nedenlerle çobanlar arasında birbiriyle yardımlaşma ve samimi ilişkiler ile misafirperverlik gelenekleri korunmuştur. Herkes istediği Moğol çadırına girip çay içebilir, geç kalmışsa geceleyebilirdi. Bunlar

2 Çince orijinali “laizhi wu hu si hai” şeklindedir, Türkçe karşılığı “beş göl dört denizden gelmiş”, anlamı dünyanın her yerinden gelen değişik insanlar, demektir.

3 Doğu Ujimqin: İç Moğolistan’da bir yer adı. Sancak: İç Moğolistan’da ilçeye denk gelen idari bölüm.